

לא פחות מכניעה: זה הרגע של טראמפ להכריע או לאבד את ההזדמנות

written by מאיר בן שבת | 24.03.2026

גודל הישגיה של המלחמה וטווח השפעתם ייגזרו מההסדרים שיעוצבו בסיומה. אולם כבר כעת ניתן לומר כי הריצה האיראנית למשא ומתן תחת אש, ולאחר חיסול מנהיגה העליון וחלק גדול מהנהגתה, יכולה לסמל את תחילתה של כניעה.

"קבלת ההחלטה הזו היא מרה וקטלנית עבורי יותר משתיית כוס תרעלה" [?] כך אמר מנהיגה העליון של איראן, רוחאללה חומייני, בנאומו המפורסם מ-20 ביולי 1988, שבו הסביר את הסכמתו להפסקת האש עם עיראק ואת נסיגתו מהקריאה להילחם בה עד להבסתה. שמונה שנים של מלחמה עקובה מדם נדרשו כדי לשכנע אותו בכך.

מומחים טענו אז כי זו הפעם הראשונה בהיסטוריה של המהפכות החדשות שבה מנהיג מהפכני מבצע תפנית קיצונית בעמדתו בנושא כה מהותי עבורו. הנאום נחשב לרגע מכונן, בגלל המעבר החד מהרטוריקה של מלחמה עד הניצחון לפשרה כואבת. המונח "שתיית כוס התרעלה" הפך מאז למטבע לשון בפוליטיקה האיראנית, לתיאור מצבים שבהם המנהיג נאלץ לקבל החלטה פרגמטית, בניגוד לעמדתו האידיאולוגית, כדי להציל את המדינה או את המשטר.

למרות ההכחשות האיראניות על קיומם של דיונים מתקדמים בין הצדדים, כל הסימנים מצביעים על הרצון האמריקני-איראני להגיע להסכם. הימים הקרובים יראו עד כמה מחליפיו של חומייני בטהראן יצעדו בנתיב התקדימי שהוא סלל.

לפי הדיווחים בערוץ אל-מיאדין הלבנוני, המזוהה עם חיזבאללה, התנאים שאיראן מציבה לסיום המלחמה הם מרחיקי לכת. הם כוללים דרישות להצגת ערבויות לאי-חידושה של המלחמה, לסגירת הבסיסים הצבאיים של ארה"ב באזור, לתשלום פיצויים לאיראן ולאכיפת סדר חדש במיצרי הורמוז, שיגדיל את שליטתה בהם. אפשר להניח כי אלה הם תנאי פתיחה, כטקטיקה במשא ומתן, שנועדו גם להראות לתומכי המשטר שהוא לא מגיע אליו בזחילה על גחוונו.

על כל פנים, טראמפ יהיה חייב להניח שכל עוד יתקיים המשטר האיראני, יהיו נציגיו אשר יהיו, הוא לא ישנה את שאיפותיו ולא יחליף את דרכו. אדרבה, המלחמה הנוכחית תספק לו הצדקה מובהקת לגישה שלפיה רק גרעין צבאי יבטיח את קיומו. בעקבות זאת, הוא לא יחסוך במאמצים להגיע לכך.

מניעת התאוששות מהירה של המשטר

האתגר הראשון שאיתו יצטרכו להתמודד בווינגטון בכל הסדר עם איראן הוא מניעת התאוששותו המהירה של המשטר. הרפיית הלחץ הצבאי, כשלעצמה, כבר תיצור תנאים לכך. כדי שזה לא יקרה, ווינגטון תצטרך להשאיר בתוקף, למשך תקופה לא קצרה, את הסנקציות הכלכליות ואת הבידוד המדיני.

החלטה כזו תפחית הן את אכזבת המוני האזרחים באיראן, שעדיין מחכים לאור הירוק מטראמפ לצאת לרחובות, והן את חששות מדינות המפרץ, שמבינות כי עתה הן עלולות להישאר לבדן מול החיה האיראנית הפצועה.

האתגר השני הוא הגרעין: לא רק הוצאה והשמדה של האורניום המועשר שבידי איראן, אלא גם מניעת העשרה בכל דרגה על אדמת איראן, והסדרי פיקוח אפקטיביים שימנעו לצמיתות את האפשרות לייצר או לרכוש חימוש גרעיני.

אתגר נוסף קשור להטלת מגבלות על תוכנית הטילים: טווח, סוגים וכמויות.

האתגר הרביעי הוא הפסקת התמיכה האיראנית בארגוני הפרוקסי.

גם האתגרים הללו קשורים למשאבים שיימצאו בידי איראן כדי לשקם את יכולותיה, וזו סיבה נוספת לא למהר בהפשרת ההגבלות הקיימות.

בלי אש ובלי שיקום

הגישה הרווחת היא כי נכון שהדיון בסוגיות הליבה יתקיים דווקא בשעה שהלחץ הצבאי בשיאו. או אז יהיה קל יותר לחלץ ויתורים. ברם, המחיר שעלול להיות לגישה זו הוא ויתור על הסיכויים שנותרו להפלת המשטר. ברגע שייחתם הסדר כולל, שישחרר משאבים לאיראן, יתחיל גם תהליך התאוששותו ושיקומו של המשטר.

הדרך להתמודד עם אתגר זה היא לפצל בין הסכם הפסקת האש לבין ההסדר על סוגיות הליבה. כלומר, לא להסתפק בהפסקת הלחימה אם בצדה יינתן למשטר חבל הצלה, אך גם לא למהר להסדר כולל שיאפשר את שיקומו. הפסקת אש בלי שיקום המשטר עדיפה על הסדר שישמר אותו.

פורסם בישראל היום, בתאריך 24 במרץ 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.